

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput VIII. Justa de causa licitum est juramentum ab infideli exigere, vel
suscipere, quem scis juraturum per falsos deos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

tem tota facilitate loquerentur. Ille enim laborat, qui fingit quod dicit. Num qui verum vult dicere, non laborat. Ipsi enim veritas sine labore loquuntur. De homine ergo hoc Psalmista dixit Deo: *Misere mei Deus: Misere mei, quia non habet manus meae in iniquitate, neque pedes mei in mendacio. Non habet iniquitatem in ore meo, neque iniquitatem in corde meo. Non habet iniquitatem in ore meo, neque iniquitatem in corde meo. Non habet iniquitatem in ore meo, neque iniquitatem in corde meo.*

89 Objicies 5°. nemo tenetur alteri totam mentem suam manifestare, sed partem aliquando potest celare: quia veritatem aliquando licet celare.

Respondeo ita esse, dummodo nihil dicatur falsum, nec ullum proferatur mendacium, uti proferatur in casu de quo disputamus. Veritatem ergo licet aliquando celare, dum id necessarium, vel utile est, vel ad malum aliqui imminens avertendum, vel ad bonum procurandum: quomodo Abraham, interrogatus de Sara, dixit, *foror mea est*, sed celavit esse uxorem, atque ita aliquid veri tacuit, non falsi aliquid dixit, ait Augustinus lib. contra mendac. c. 10. Quod si veritatem celando mors tibi vel alteri certo imminet, nec evitari queat nisi restrictione mentali, equidem non licet ea uti. Tunc proinde faciat... homo, etiam pro temporali hominum salute, quod potest: cum autem ad hunc articulum venimus fuerit, ut tali saluti consulere nisi peccando non possit, jam se existimet non habere quid faciat, quando id reliquum esse perspexerit, quod non recte faciat. Ibidem c. 17.

90 Objicies 6°. ad mendacium requiritur voluntas loquendi falsum; hoc autem non vult, qui, licet exteriùs proferat sermonem falsum, interiùs eum determinat ad sensum verum.

Respondeo, ad mendacium sufficere voluntatem interpretativam loquendi falsum; hanc verò habet quisquis edere vult sermonem, quem scit difformem rei, ex communi hominum institutione per eam significatam, quam institutionem suam mutare non potest mentali restrictione.

91 Objicies 7°. potest quis secum proferre sermonem partim vocalem, partim mentalem, absque mendacio, etiam si sermo vocalis, seorsim à mentali, foret falsus. Similiter ergo potest alteri loqui.

Nego consequentiam: dum enim sibi quis loquitur, principales partes habet locutio in-

terior, quam optimè intelligit, sed dum alteri loquitur, principales partes habet locutio exterior, utpote quæ principalem habet rationem signi, in ordine ad alterum; non verò locutio interior, quam intelligere non potest, nisi inspector cordium.

Objicies 8°. qui dicit v. g. *non occidi*, 92 confessum interiùs addendo, *hodie*, non dicit falsum, antequam addiderit: quia oratio ipsius non est plena, sed quasi suspensa ab intentione aliquid ei addendi. Ergo oratio exterior restricta mentaliter non est falsa, eò quòd plena significatio ipsius pendear ab additione interna.

Nego antecedens: quia in humana locutione unius ad alterum, ex locutione vocali, & interna illa additione, non fit unum totale signum, sicut ex pluribus vocibus externis fit unum totale signum vocale. Quia interna additio, utpote soli addenti nota, non aliis, respectu aliorum esse non potest signum sensus ab addente intenti; idè què locutio externa ipsius, non obstante interna illa additione, omnium sensu reputatur falsa. Etiam verò quis non apprehendit, eum qui vocaliter dicit: *Deus non est*, dicere falsum, licet interiùs addat, *brutum, lapis*, &c.? Eiusmodi ergo compositio ex vocibus externis & internis reprobanda est, velut lingua dolosa aliud in corde gestantis, aliud ore promentis. Et hoc est quod Concilium Trosteanum c. 9. Conciliorum Labbæi docet his verbis: *Omne mendacium genus summopere fuge. Omne enim quod à veritate discordat, iniquitas est. Esto in verbo verax, neminem mentiendo fallas. Non aliud loquaris, & aliud facias; non aliud dicas, & aliud animo teneas. Nos autem fugientes à patre mendacii, curramus ad Patrem veritatis, & loquamur veritatem ex corde & ore cum proximis nostris, ut mereamur participes inveniri Veritatis eterne.* Audi etiam meretur hic Cardinalis Bona Manuduct. c. 25. ubi dicit: *In omni sermone, gestu, & scriptura, aliisque signis externis, veritas sit. Non deceat Christianum hominem labium mendax. Muliebri vitium & plebeium est, aliud pectore claudere, aliud ore proferre. Vir generosus res simpliciter enuntiat, prout sunt; non exagerrat, non amplificat, non decipit, non simulat, verborum involucre devitat. Simplicia verba veritas simplex amat. Qui verò mentitur, aut fallit, rem duplici sermone obscurat, ut lateat. Odio lucem, qui male loquitur, sicut qui male agit. Cave itaque, ne, ut vestium, sic sententias habeas, aliam domesticam, aliam forensam; ne in fronte ostentatio sit, intus veritas occultetur. Ab hoc vitio abhorret ipsa natura.*

CAPUT VIII.

Iusta de causa licitum est juramentum ab infideli exigere, vel suscipere, quem scis juratum per falsos deos.

Ita S. Thomas q. 88. a. 4. ad 4. & ex parte saltem S. Augustinus epist. 47. aliàs 92

154. ad Publicolam, his verbis: *Qui nititur fide illius quem constat jurasse per deos falsos, & nititur non ad malum, sed ad licitum & bonum, non peccato ejus se sociat, quo per damnata juravit, sed bono pacto ejus, quo fidem servavit... fidem utique humanorum placitorum, atque pactorum. Verum tamen sine ulla dubitatione minus malum est per deum falsum jurare veraciter, quam per Deum verum fallaciter. Quanto enim per quod juratur magis est sanctum, tanto magis est poenale perjurium.*

94. Et ratio est, quia justa de causa licet hoc ab alio petere, quod per se malum non est, & quod bene potest facere, licet sciatur male facturus: hanc enim ratione licitum est mutuum ab eo petere, quem scis daturum sub usura, dum justa id necessitas exigit. Atqui juramentum per se malum non est, & bene fieri potest, utique per Deum verum. Ergo, &c.

Dices: non licet ab eo juramentum exigere, quem scis pejeraturum. Igitur nec ab eo quem scis per falsos deos juraturum.

Nego consequentiam: quia nulla necessitas vel utilitas, nullumque bonum, nec proinde finis juramenti haberi potest ex juramento ejus quem scis pejeraturum: cum nulla ex perjurio utilitas, nullum bonum provenire queat, sine quo perjurium permitti non potest, dum potest impediri; & ideo illicitum esse juramentum exigere ab eo quem scis pejeraturum esse, docet Augustinus serm. 180. alias 28. de verbis Apostoli, & serm. 308. alias 11. ex additis à Parisiensibus. Ex juramento verò per falsos deos provenire potest bonum fidei, seu fidelitatis; ipse proinde finis propter quem institutum est juramentum.

CAPUT IX.

Licitum non est homini privato inducere quempiam ad jurandum falsum, quod inducens scit falsum esse, licet jurans putet esse verum.

95. Ita Sinnichius in suo Saüle exrege l. 1. §. 664. Julius Mercorus in Basi Theol. Moral. p. 1. a. 5. Gonet de probabilitate fol. mihi 129. contra Tamburinum l. 1. in Decal. c. 1. §. 6. n. 7. Hurtadum de fide, spe, & charit. disp. 173. sect. 15. §. 199.

96. Probatur 1°. quia si ex præcepto charitatis tenemur docere ignorantes, ne peccent, etiam materialiter, ut communiter tradunt Doctores cum S. Thom. in 4. dist. 15. q. 3. art. 3. quanto magis cavere debemus, eosdem inducere in errores & peccata, etiam materialia, contra legem Dei vel Ecclesiæ: quandoquidem (ut rectè Bannez 2. 2. q. 33. a. 2. dub. 3. conc. 4.) licet ille quem inducimus, excusetur ob ignorantiam invincibilem ejus ad quod inducitur, nos tamen qui inducimus, & scimus factum & legem, nullà ratione excusari possumus.

97. 2°. si in Evangelio Matth. 25. reprehenduntur cæci, si cæco ducatum præstant; quanto magis videntes, si cæcum in foveam ducunt?

3°. ex amore Dei & zelo honoris ejus, atque ex amore proximi teneor ab ipso, quantum commodè possum, avertere etiam peccata materialia: utpote quæ privant Deum gloriâ, & proximum maximo bono, morali scilicet actione secundum virtutem, per quam unusquisque tendit in ultimum finem.

Nec dicas cum Tamburino, jurare falsum, quod jurans inculpabiliter putat esse verum, actum religionis esse, ad quem inducere nullum est peccatum. Quia pariter actus religionis est adorare diabolum, quem rusticus ex inculpabili simplicitate putat esse Christum; vel hostiam non consecratam, quam putat esse consecratam: qui tamen hoc scit, sine dubio peccat, inducendo ad talem adorationem. Similiter actus justitiæ est, debitum marito invincibiliter putato reddere; ad id tamen illicitum est inducere feminam, cujus scis priorem maritum vivere. Denique servum jussu domini laborare in die quem bonâ fide putat feriale, actus obedientiæ est; peccat tamen dominus scienter inducens servum ad hoc.

Nec dicas 2°. Confessarium posse ad debitum reddendum inducere conjuges ignaros nullitatis matrimonii, dum justa de causa non potest eos de nullitate monere. Quia tunc concurrunt duo præcepta impossibilia, in quo concursu præstantius est sequendum, & minus malum eligendum. Est autem minus malum conjuges lequi conscientiam, quam contra eam operari secundum legem invincibiliter ignoratam; de qua si monerentur, rationabiliter ipsis gravius malum timeatur, ut suppono. De isto tamen casu alibi plura.

Dixi tamen in conclusione homini privato: quia, ut S. Thomas docet q. 98. a. 4. si aliquis exigat juramentum tamquam persona publica, secundum quod exigit ordo juris ad petitionem alterius; non videtur esse in culpa, si ipse juramentum exigat, sive sciat eum falsum jurare, sive verum. Quia non videtur ille exigere, sed ille ad cujus instantiam exigit. Sed tamen admonere debet juraturum, ut bene videat ne pejeret, actoremque urgere, ut juramentum remittat, atque insuper explorare, num actor sciat ipsam pejeraturum: quia tunc non licet Judici juramentum exigere ad petitionem, quam nosset esse injustam, divinæque Majestati injuriosam. Ubi verò Judex in causis criminalibus animadvertit, testes paratos ad falsum testimonium ferendum contra reum, & pejerandum, juxta S. Raymundum ex officio tenetur facere quicquid potest, ad repellendum illos à testimonio ferendo, operamque & diligentiam omnem adhibere, ut causam inveniat repellendi, sicut fecit Daniel in causa Sufannæ.

Nec in ulla unquam causa juramentum Judex ab utraque parte exigere potest: hoc enim impium est, Christianæque religioni nimis contrarium, uti declarat Concilium Valentiniense III. anni 855. can. 11. hisce verbis: *Quia impia*